

Utredningen om drivkrafter och möjligheter i försörjningsstödet

SOU 2025:15

Anna Tenje, äldre- och socialförsäkringsminister

Maria Hemström Hemmingsson, särskild utredare

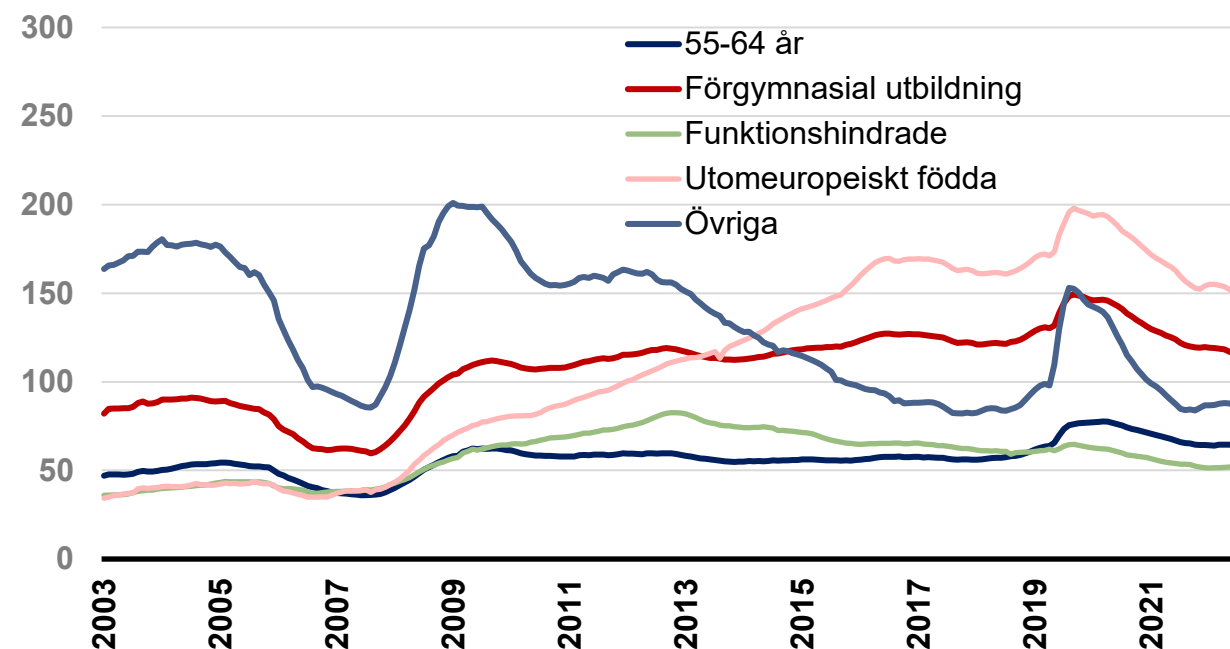
Regeringens bidragsreform

Vår tids utanförskap

Inskrivna arbetslösa

Tusental, säsongrensade månadsvärden

- 1,2 miljoner är ej självförsörjande
- Allt större andel arbetslösa med svagare anknytning till arbetsmarknaden
- Stor andel utomeuropeiskt födda – många saknar dessutom en utbildning på gymnasienivå

Bidragsreform

Aktivitetskrav

Kvalificering till
välfärden

Bidragstak

Utredningen om drivkrafter och möjligheter i försörjningsstödet

SOU 2025:15

Utredningens uppdrag

Ökade drivkrafter till arbete
för biståndsmottagare

(8 deluppdrag)

Ökade möjligheter till arbete
för biståndsmottagare

(3 deluppdrag)

Personer med
ekonomiskt bistånd

Översyn av regelverket inom
ekonomiskt bistånd

(3 deluppdrag)

Förhållandet mellan stat
och kommun

(3 deluppdrag)

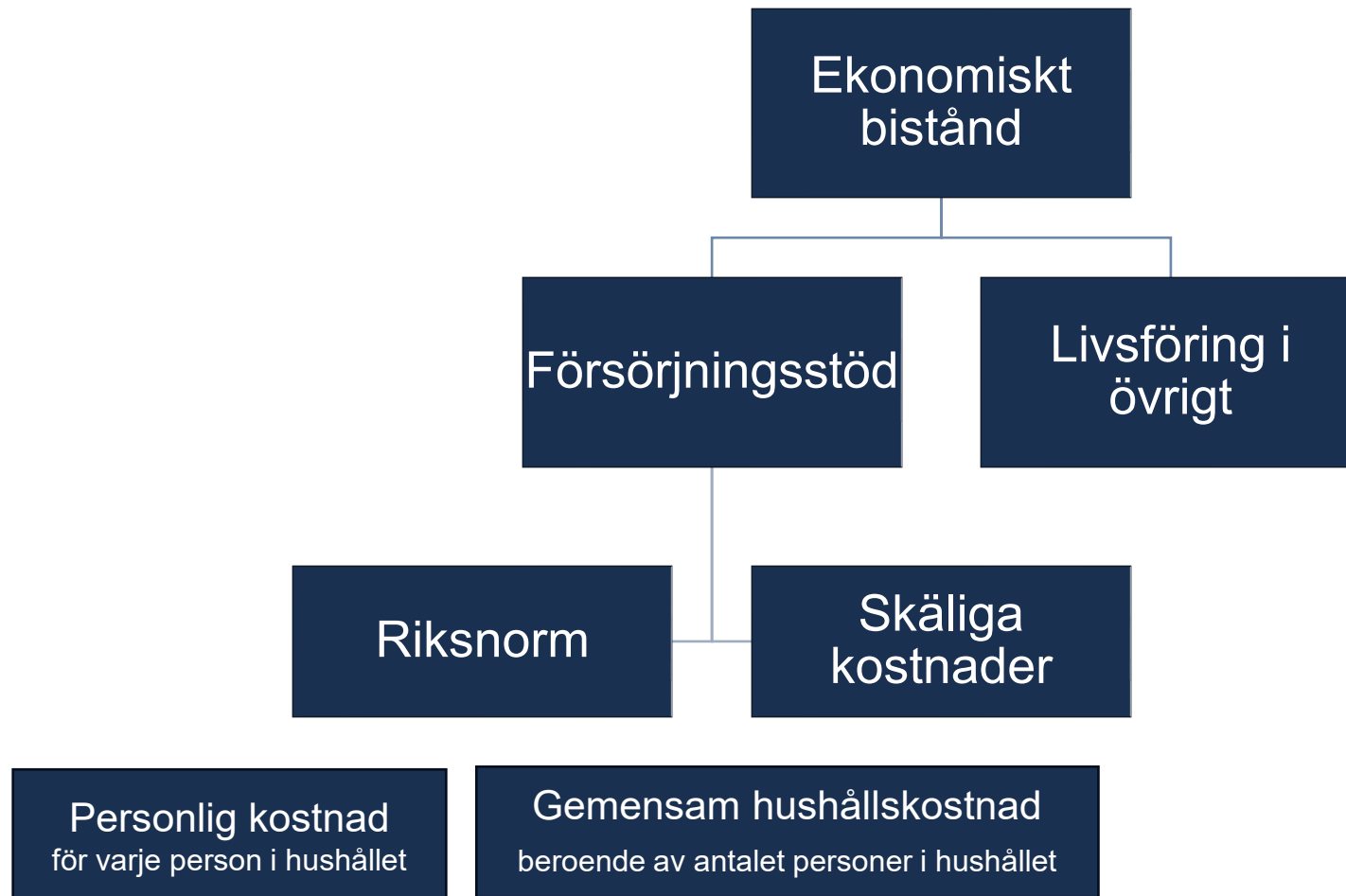

Ekonomiskt bistånd är...

- ... välfärdssystemets yttersta skyddsnät när alla andra möjligheter till försörjning är uttömda
- ... ett behovsprövat stöd på hushållsnivå
- ... ett tillfälligt bistånd som inte är avsett som varaktig försörjning

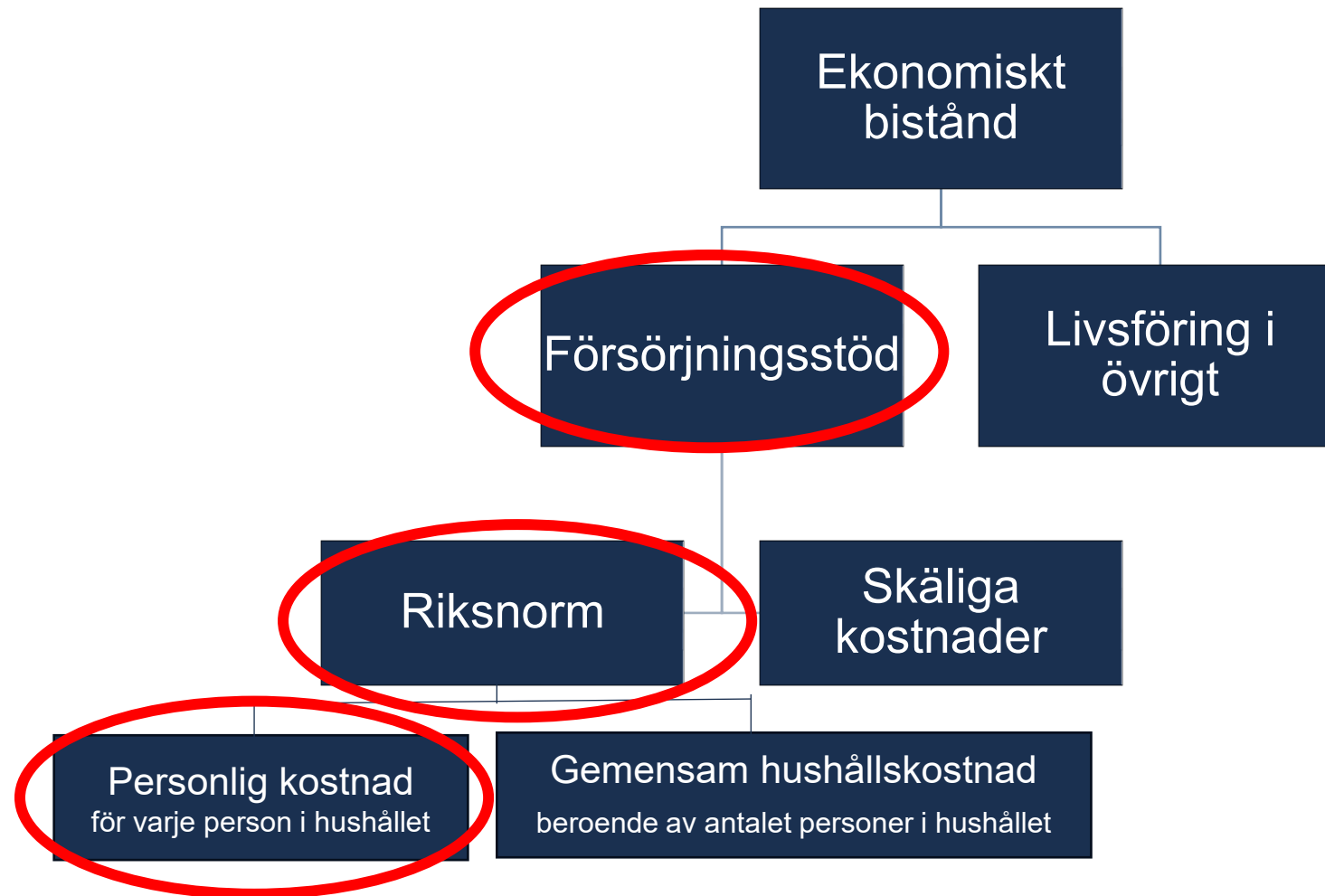
Den biståndssökande ska göra det hen kan för att bidra till sin försörjning.

Det ekonomiska biståndet består av försörjningsstöd och kostnader för livsföringen i övrigt

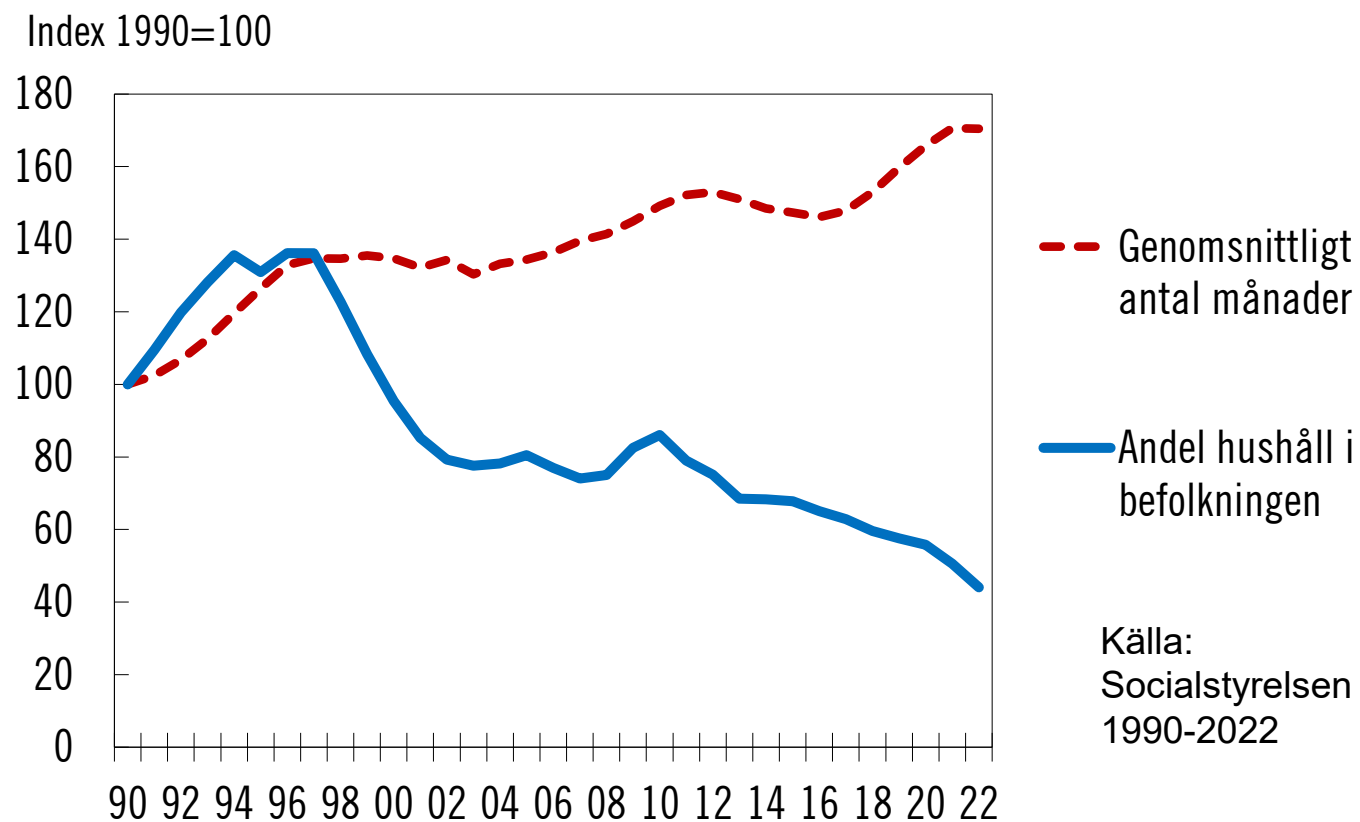

Det ekonomiska biståndet består av försörjningsstöd och kostnader för livsföringen i övrigt

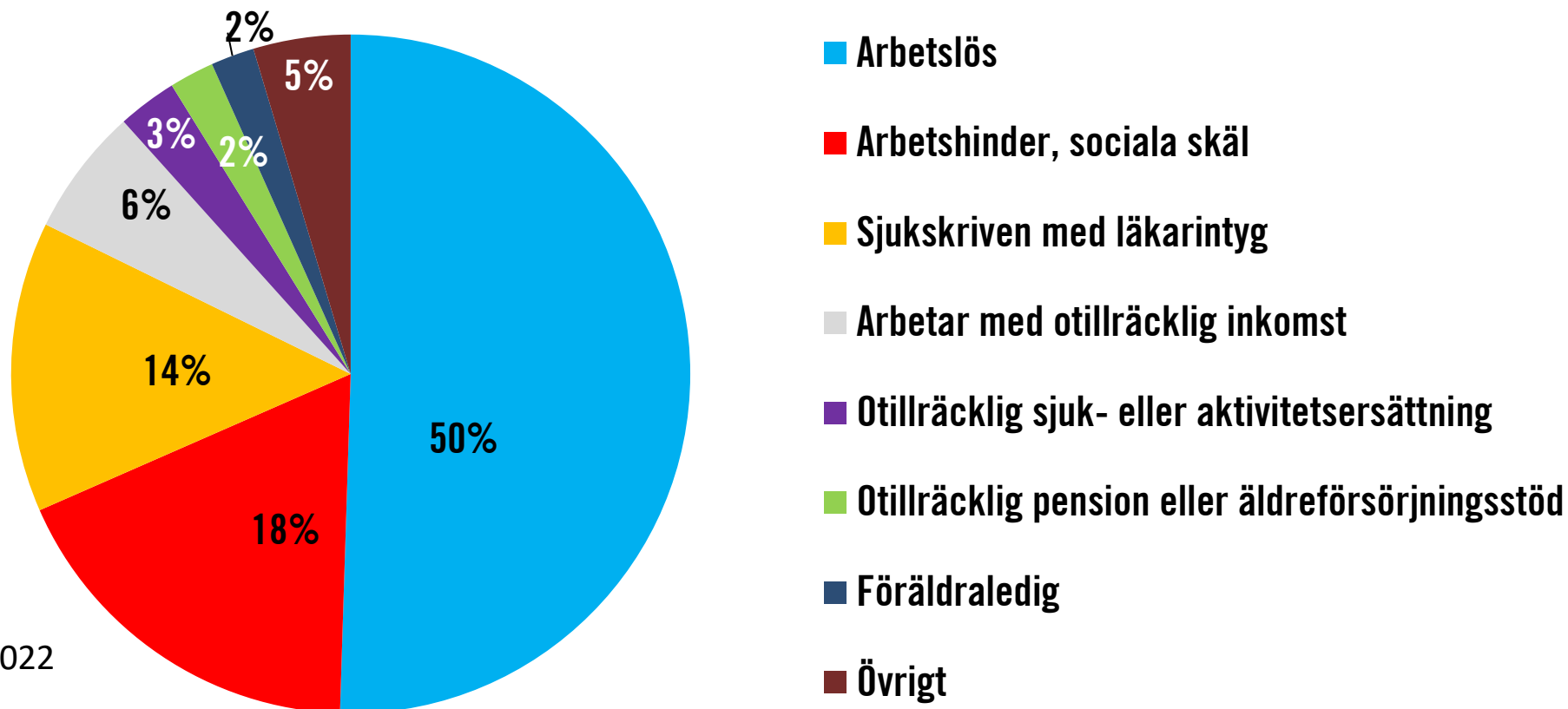

Andelen biståndshushåll har minskat, men de som får bistånd har det längre perioder

- Både *antalet* och *andelen* biståndshushåll i befolkningen har minskat
- Det genomsnittliga antalet månader med bistånd har däremot ökat

Gruppen biståndsmottagare är heterogen och har varierande förutsättningar

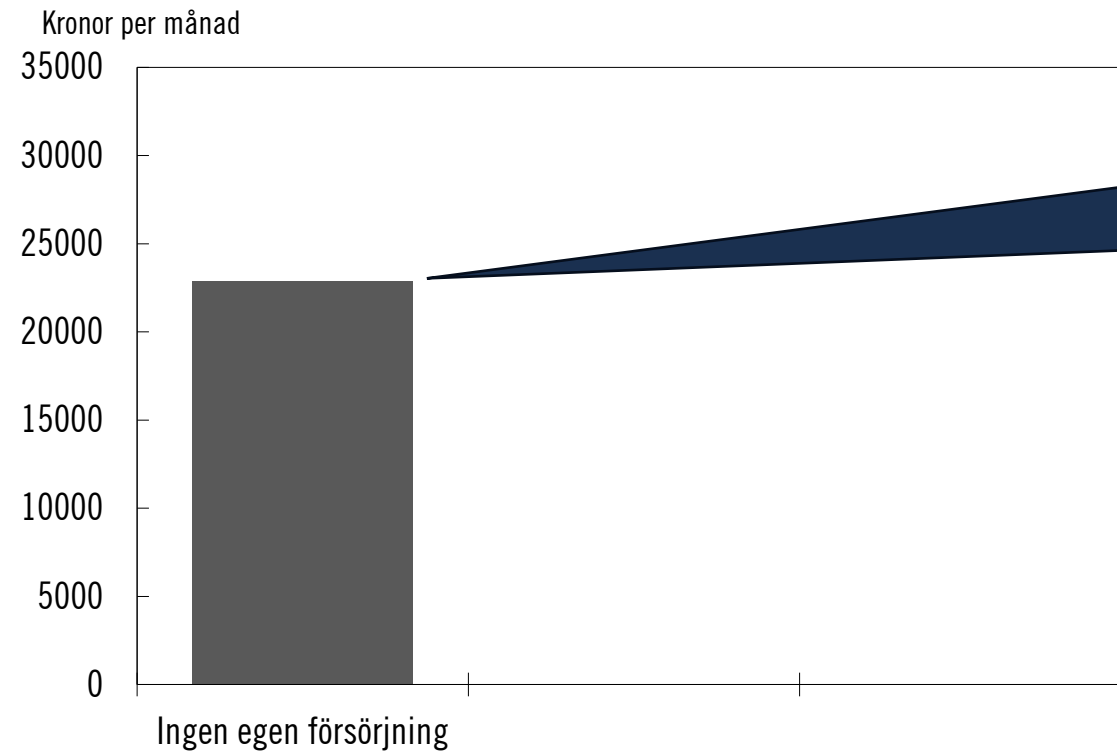
Källa: Socialstyrelsen 2022

Bidrag kan staplas, men inte hur som helst

- Det finns regler om hur bidrag och ersättningar kan kombineras
- Det ekonomiska biståndet är ett specialfall – där räknas alla inkomster av krona för krona (Undantag: Jobbstimulansen)
- Det sammanlagda värdet av bidrag och ersättningar kan aldrig bli högre än det som motsvarar en skälig levnadsnivå enligt försörjningsstödet

Typfallsexempel

Ensamstående med två barn

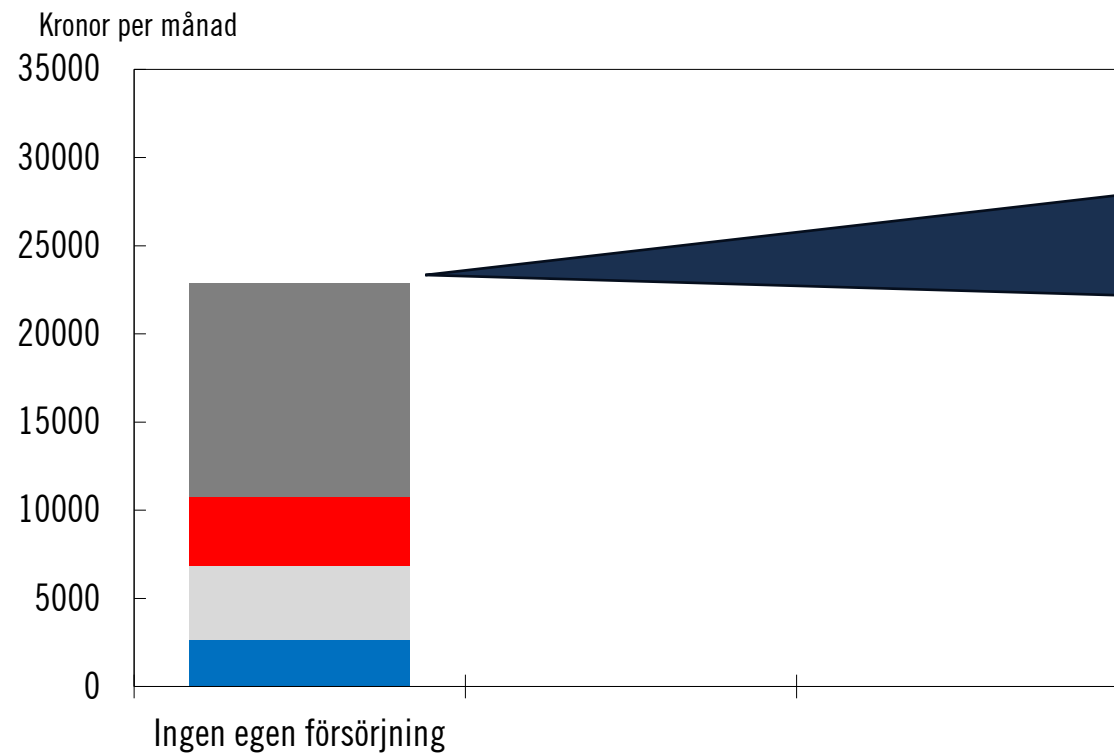

Skälig levnadsnivå enligt försörjningsstödet blir 22 860 kronor per månad.

Typfallsexempel

Ensamstående med två barn

Barnbidrag, bostadsbidrag och underhållsstöd = 10 770 kronor

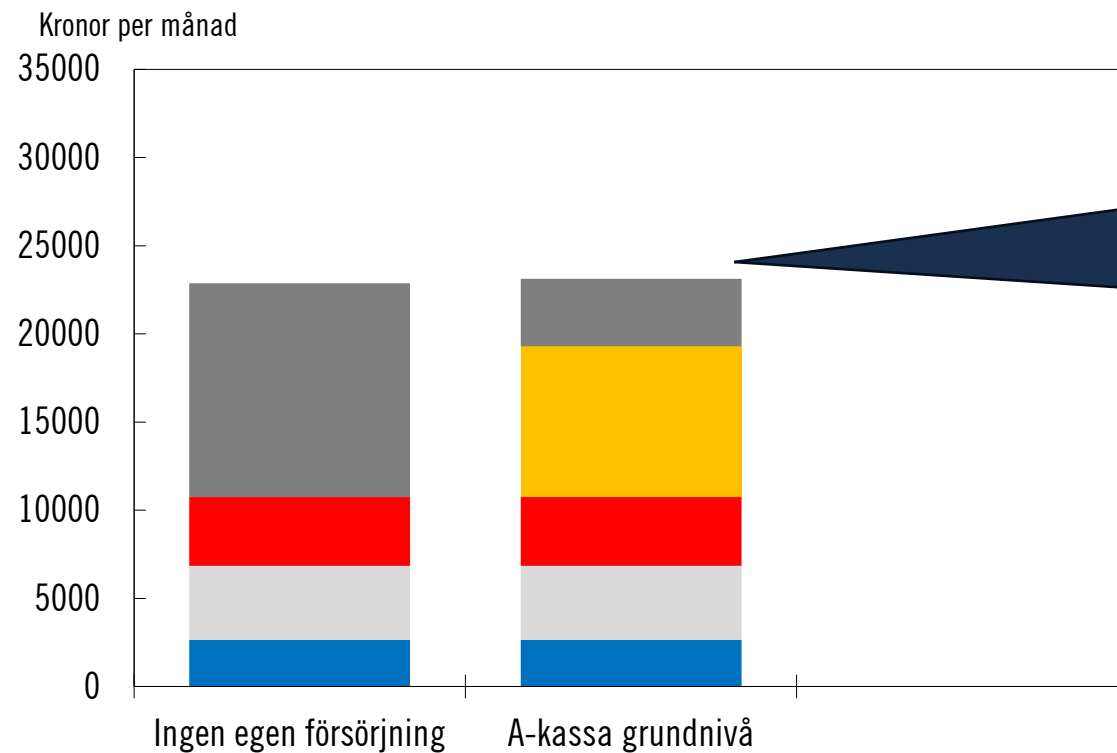
Utbetalt försörjningsstöd = 12 110 kronor

Sammanlagda bidrag och ersättningar = 22 860 kronor per månad

- Barnbidrag
- Bostadsbidrag
- Underhållsstöd
- Försörjningsstöd

Typfallsexempel

Ensamstående med två barn

Barnbidrag, bostadsbidrag, underhållsstöd och a-kassa = 19 038 kronor

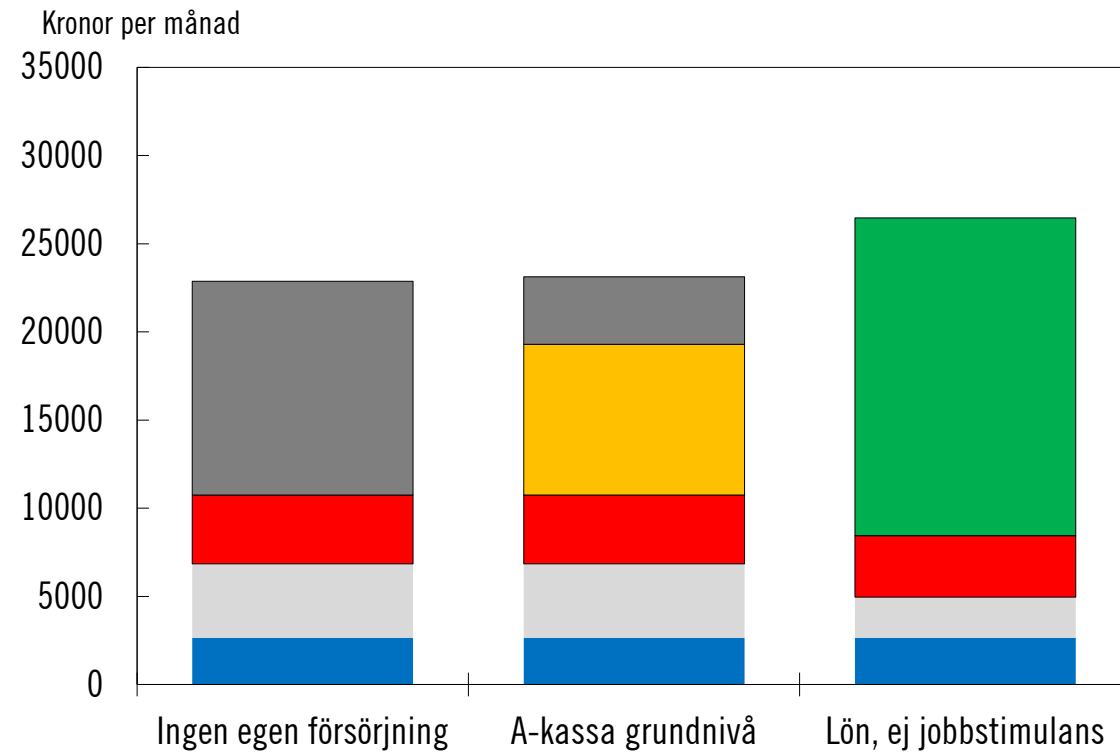
Utbetalt försörjningsstöd = 3 822 kronor

Sammanlagda bidrag och ersättningar = 22 860 kronor per månad

Typfallsexempel

Ensamstående med två barn

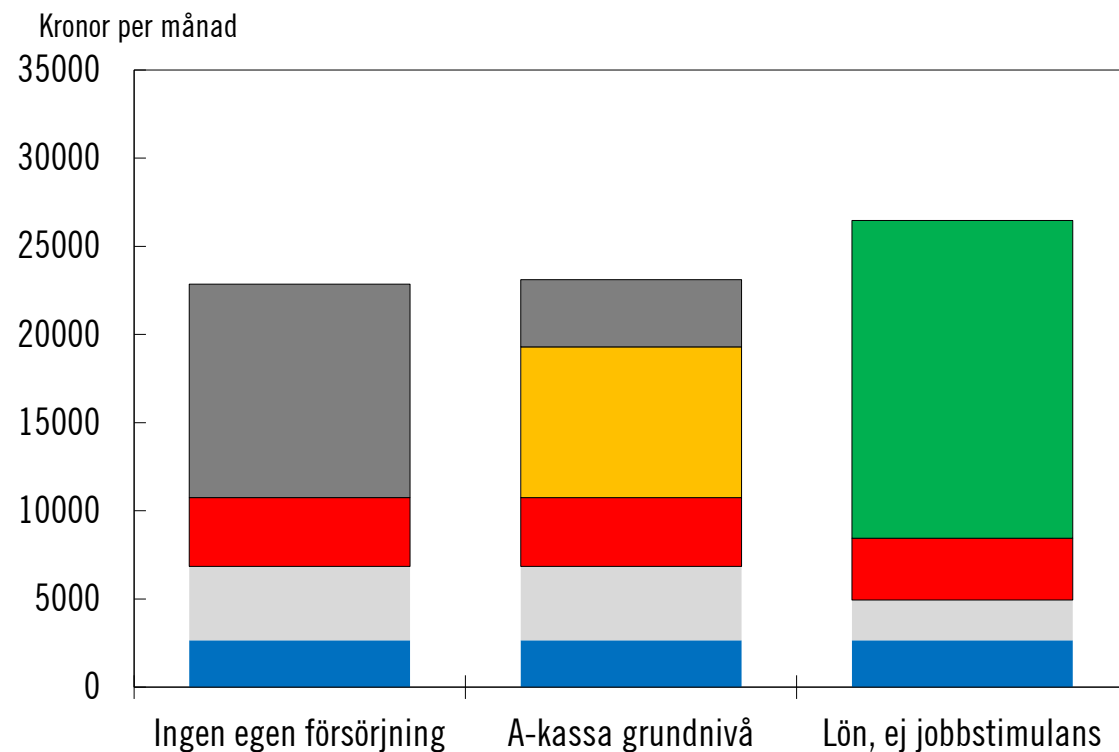

- Barnbidrag
- Bostadsbidrag
- Underhållsstöd
- A-kassa
- Lön 22 000 kr
- Försörjningsstöd

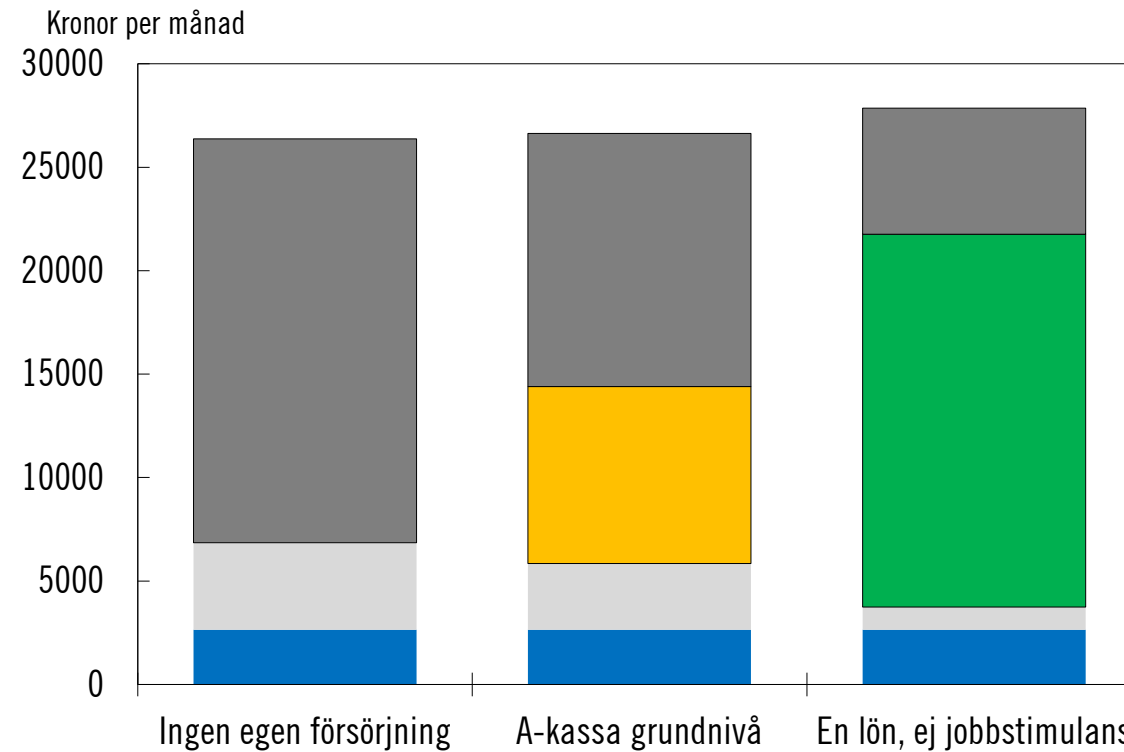

Typfallsexempel

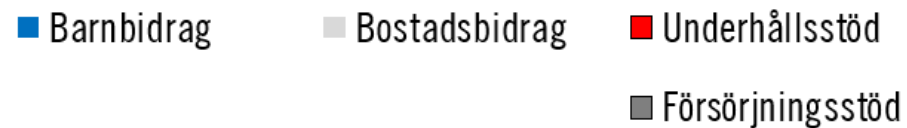
Ensamstående med två barn

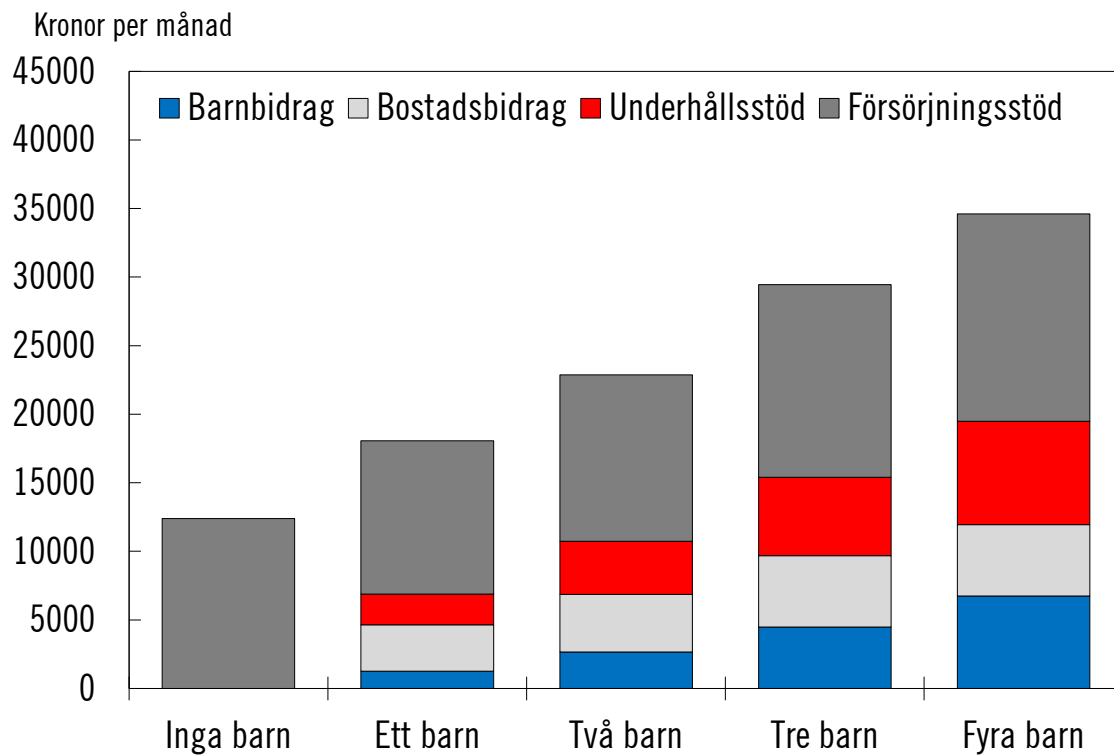
Sammanboende med två barn

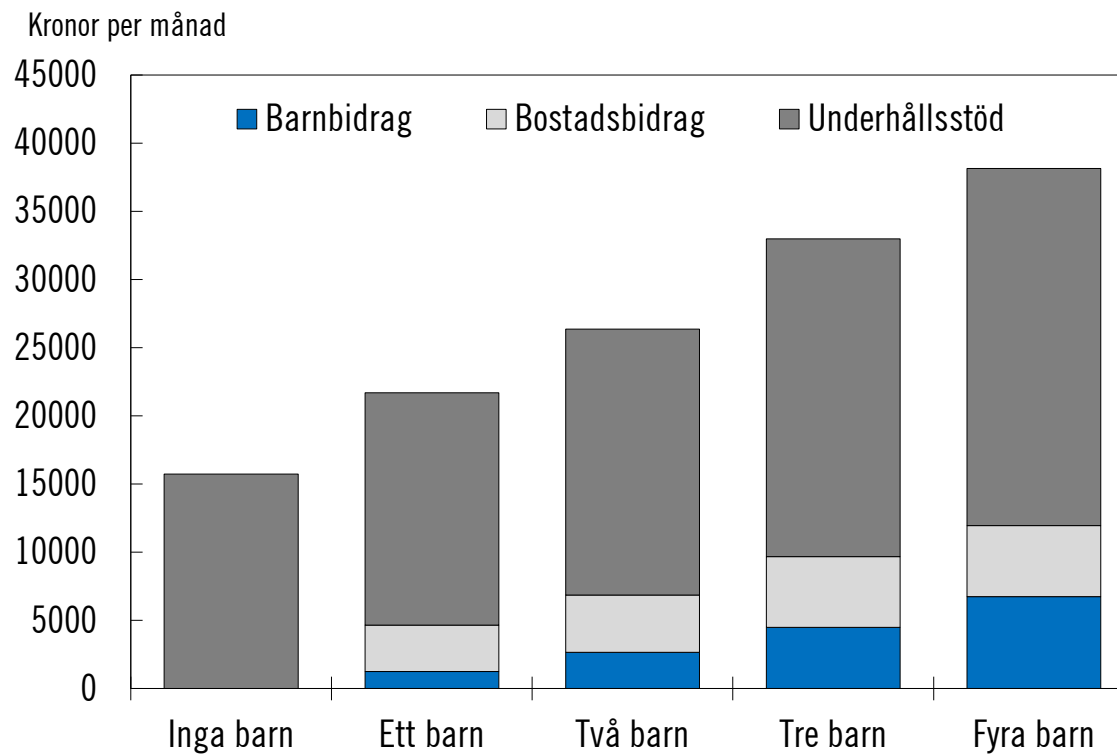
Typfallsexempel

Ensamstående med 0-4 barn

Sammanboende med 0-4 barn

Hur hög lön måste en person ha för att hushållet inte ska ha rätt till bistånd?

Exempel för några typfall 2024. Bruttolön per månad.

	Med dagens regler
Ensamstående utan barn	20 000
Sammanboende utan barn	27 000
Ensamstående med fyra barn	39 000
Sammanboende med fyra barn	> 60 000

Notera: "Dagens regler" inkluderar den sk. 'jobbstimulansen' som innebär att 25 procent av nettolönen inte reducerar försörjningsstödet

Bristande ekonomiska drivkrafter att arbeta är problematiskt

Vuxna och barn kan fastna i en ekonomiskt utsatt situation

Tilliten till och legitimiteten för välfärdssystemet kan påverkas negativt

På längre sikt kan det leda till svårigheter att finansiera den gemensamma välfärden

Två av utredningens uppdrag som motiveras mot denna bakgrund

Föreslå en modell för ett bidragstak (gäller oberoende av hushållsstorlek)

Föreslå en modell med begränsningar för stora hushåll – ett alternativt bidragstak

Ökade drivkrafter att arbeta

Två olika uppdrag

Bidragstak som gäller oberoende av hushållsstorlek
Bidragstak för större hushåll

Ett minskat försörjningsstöd i syfte att öka de ekonomiska drivkrafterna att arbeta

Förslagen är inte avsedda att införas samtidigt

Förslag om en modell för ett bidragstak, som gäller oberoende av hushållsstorlek

Direktiv: Det ska alltid löna sig att arbeta

Hur ska begränsningen ske?

Summan av försörjningsstöd, övriga bidrag och ersättningar ska inte uppgå till mer än 80 procent av den disponibla inkomsten vid en månadslön på 22 000 kronor

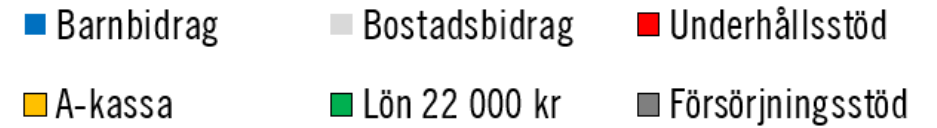
Försörjningsstödet minskas med överskjutande belopp

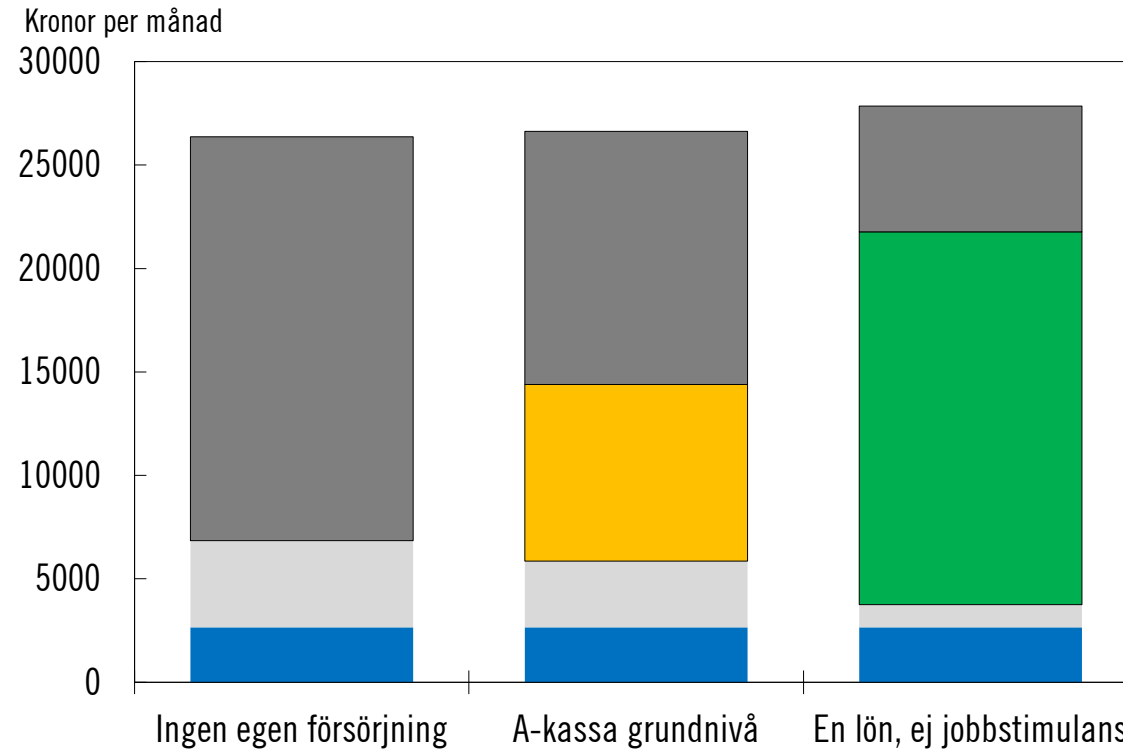
Förslaget innebär att det införs en taknivå i försörjningsstödet

Typfallsexempel

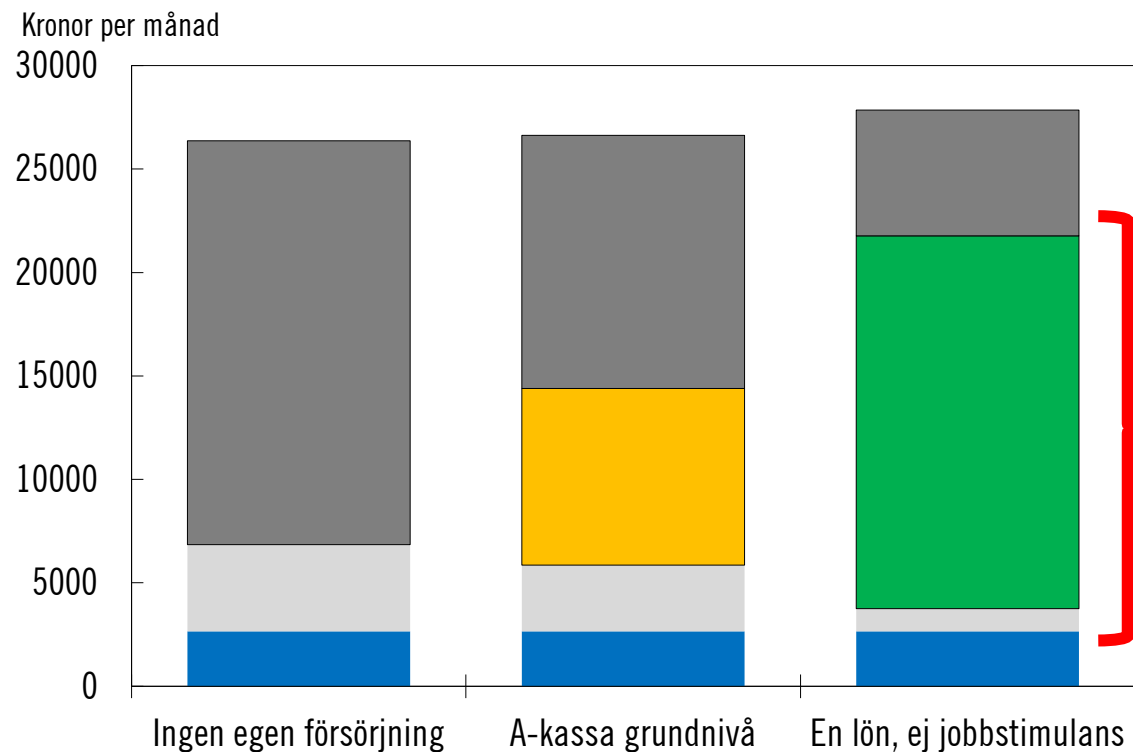
Sammanboende med två barn

Typfallsexempel

- Barnbidrag
- A-kassa
- Bostadsbidrag
- Lön 22 000 kr
- Underhållsstöd
- Försörjningsstöd

Sammanboende med två barn

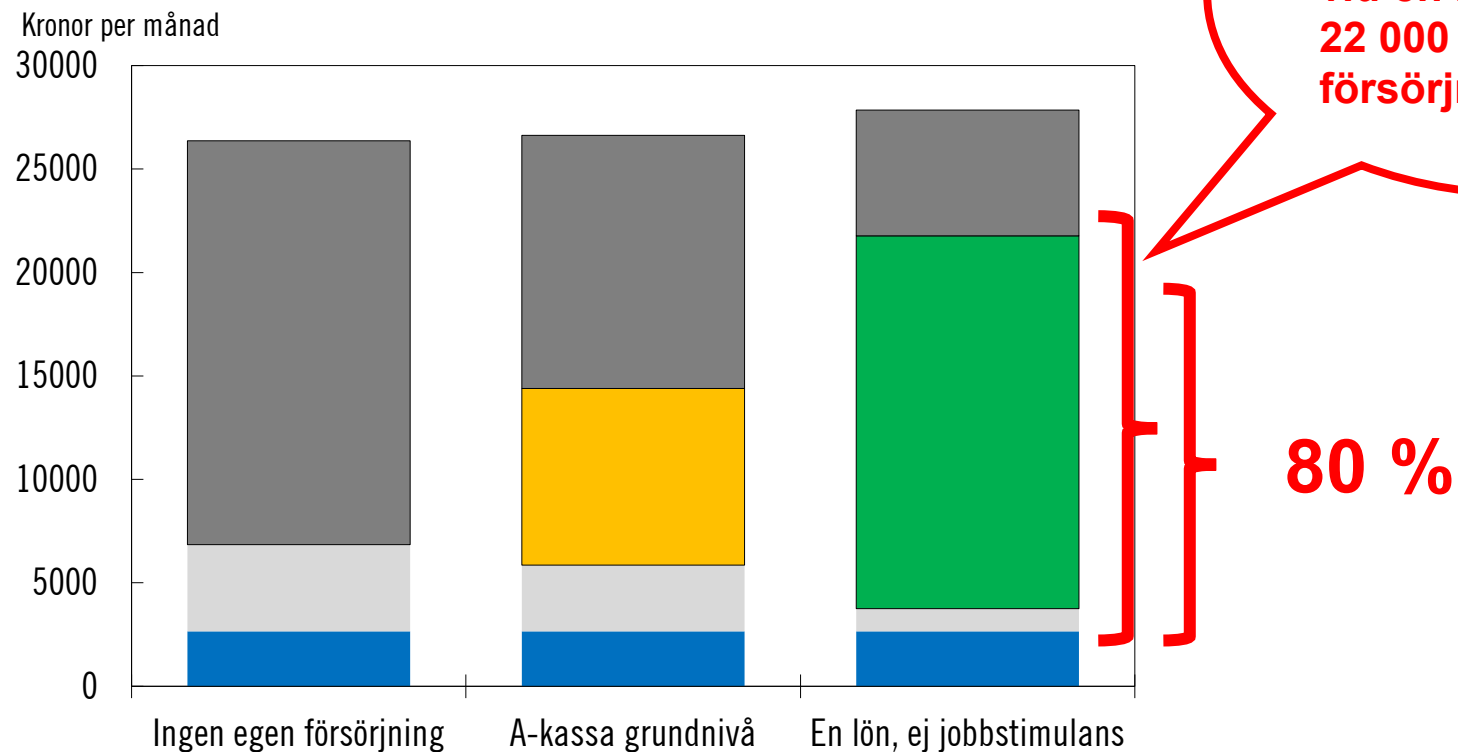

Disponibel inkomst
vid en bruttolön på
22 000 kronor utan
försörjningsstöd

Typfallsexempel

- Barnbidrag
- A-kassa
- Bostadsbidrag
- Lön 22 000 kr
- Underhållsstöd
- Försörjningsstöd

Sammanboende med två barn

Typfallsexempel

Barnbidrag

Bostadsbidrag

Underhållsstöd

A-kassa

Lön 22 000 kr

Försörjningsstöd

Sammanboende med två barn

Kronor per månad

30000

25000

20000

15000

10000

5000

0

Ingen egen försörjning

A-kassa grundnivå

En lön, ej jobbstimulans

**TAKNIVÅ,
försörjningsstödet**

**Disponibel inkomst
vid en bruttolön på
22 000 kronor utan
försörjningsstöd**

80 %

Effekt på samlade bidrag och ersättningar

Exempel för några **ensamstående** typfall 2027

	Försörjnings- stödet nivå utan bidragstak	Försörjnings- stödet nivå med bidragstak	Förändring disponibel inkomst (kr/mån)	Förändring disponibel inkomst (%)	Antal hushåll 2022	Andel av alla bistånds- hushåll 2022 (%)
Ensamstående <i>utan</i> barn	12 619	12 619	0	0	107 833	67
Ensamstående med <i>två</i> barn	23 423	23 423	0	0	8 659	5
Ensamstående med <i>fyra</i> barn	35 541	32 179	-3 362	-9	1 575	1
Ensamstående med <i>nio</i> barn	63 667	49 740	-13 927	-22	10	0,006

Effekt på samlade bidrag och ersättningar

Exempel för några **sammanboende** typfall 2027

	Försörjnings- stödet nivå utan bidragstak	Försörjnings- stödet nivå med bidragstak	Förändring disponibel inkomst (kr/mån)	Förändring disponibel inkomst (%)	Antal hushåll 2022	Andel av alla bistånds- hushåll 2022 (%)
Sammanboende <i>utan</i> barn	16 088	16 088	0	0	7 034	4
Sammanboende med <i>två</i> barn	27 076	21 113	-5 963	-22	4 600	3
Sammanboende med <i>fyra</i> barn	39 227	25 195	-14 032	-36	2 586	2
Sammanboende med <i>nio</i> barn	67 199	34 615	-32 584	-48	37	0,02

Konsekvenser av förslaget

De ekonomiska drivkrafterna att arbeta ökar

Den disponibla inkomsten minskar kraftigt för biståndshushåll, framförallt för sammanboende hushåll med många barn

Sysselsättningen bedöms kunna öka och biståndsmottagandet minska något, åtminstone på kort sikt

Förslaget riskerar att leda till ökad brottslighet, ökad segregation och försämrad integration

Utredningens bedömningar av förslaget

Det är tekniskt möjligt att konstruera en modell med bidragstak enligt utredningens förslag, som gör att det alltid ska löna sig att arbeta

Den föreslagna modellen har mycket stora negativa effekter för större familjer

Modellen är inte förenlig med barnkonventionen och sannolikt inte heller med vissa internationella åtaganden

Förslag på en modell med begränsningar för stora hushåll – ett alternativt bidragstak

Direktiv:

Att lämna ett förslag som påtagligt begränsar försörjningsstödet

Hur ska begränsningen ske?

Motsvarar dagens konsumtionsmönster och en skälig levnadsnivå för alla i biståndshushåll.

För hushåll med många barn blir riksnormen lägre än i dagsläget.

Förslaget baseras på en ny, **moderniserad riksnorm**

3

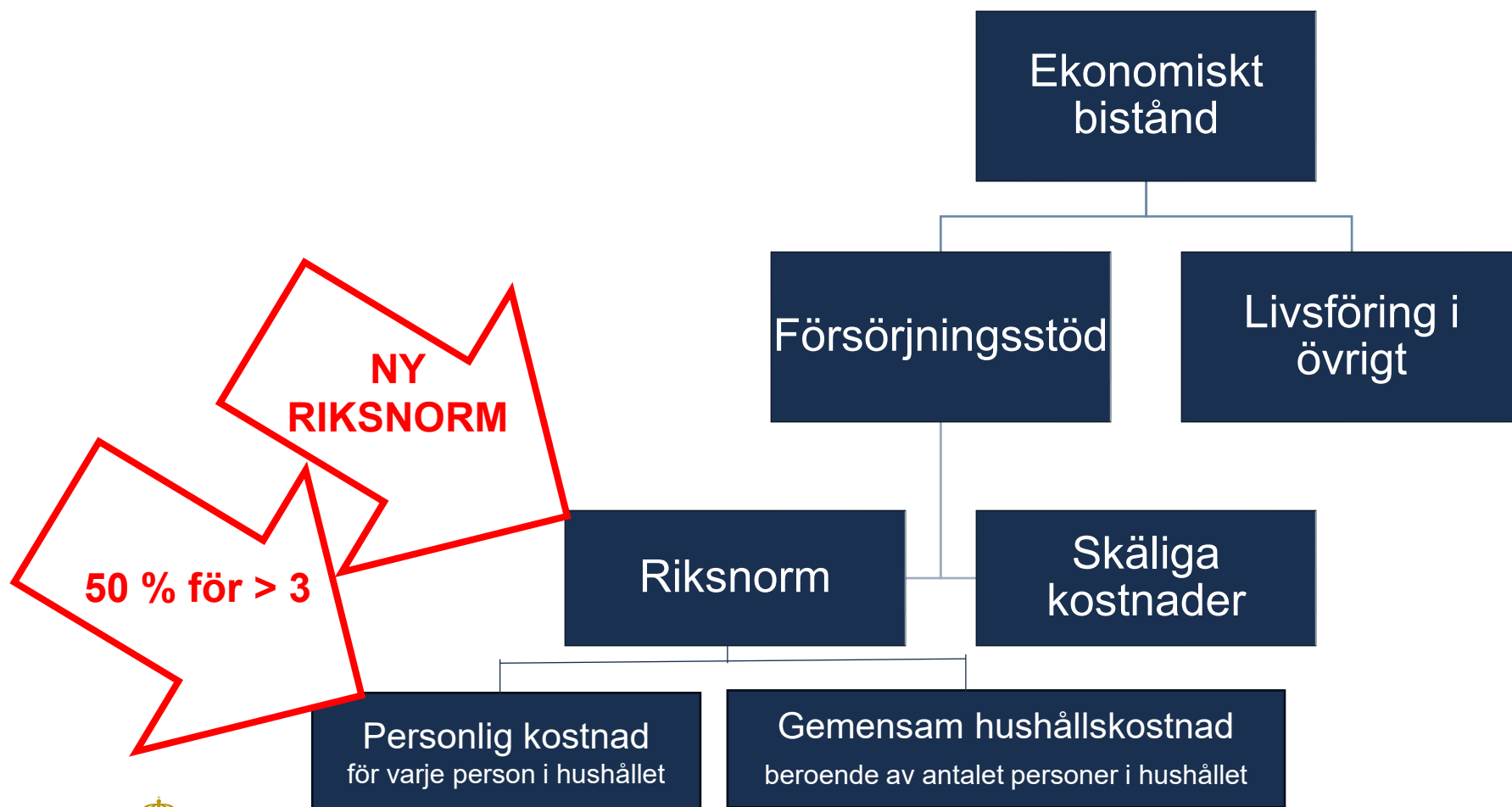
Begränsningsregeln berör bara hushåll med fler än tre hemmavarande barn och skolungdomar under 21 år

Försörjningsstödet minskas, för varje barn utöver tre, med hälften av den genomsnittliga personliga kostnaden i riksnormen

Förslaget utgår från en ny riksnorm och innebär att de personliga kostnaderna halveras för barn utöver tre

Effekt på samlade bidrag och ersättningar

Exempel för några **ensamstående** typfall 2027

Inom parentes anges **den del av förändringen som beror på den nya riksnormen**

	Försörjnings- stödet nivå utan begränsnings- regeln eller förändrad riksnorm	Försörjnings- stödet nivå med begränsnings- regeln och förändrad riksnorm	Förändring disponibel inkomst (kr/mån)	Förändring disponibel inkomst (%)	Antal hushåll 2022	Andel av alla bistånds- hushåll 2022 (%)
Ensamstående <i>utan</i> barn	12 619	12 585	-34 (-34)	0	107 833	67
Ensamstående med <i>två</i> barn	23 423	22 371	-1 052 (-1 052)	-4	8 659	5
Ensamstående med <i>fyra</i> barn	35 541	30 906	-4 635 (-2 945)	-13	1 575	1
Ensamstående med <i>nio</i> barn	63 667	47 317	-16 350 (-6 210)	-26	10	0,006

Effekt på samlade bidrag och ersättningar

Exempel för några **sammanboende** typfall 2027 (om inget annat anges).

Inom parentes anges **den del av förändringen som beror på den nya riksnormen**

	Försörjningsstödets nivå utan begränsningsregeln eller förändrad riksnorm	Försörjningsstödets nivå med begränsningsregeln och förändrad riksnorm	Förändring disponibel inkomst (kr/mån)	Förändring disponibel inkomst (%)	Antal hushåll 2022	Andel av alla biståndshushåll 2022 (%)
Sammanboende <i>utan</i> barn	16 088	16 865	777 (+777)	5	7 034	4
Sammanboende med <i>två</i> barn	27 076	26 731	-345 (-345)	-1	4 600	3
Sammanboende med <i>fyra</i> barn	39 217	35 235	-3 982 (-2 292)	-10	2 586	2
Sammanboende med <i>nio</i> barn	67 197	51 595	-15 602 (-5 462)	-23	37	0,02

Konsekvenser av förslaget

De ekonomiska drivkrafterna att arbeta ökar

Den disponibla inkomsten minskar för berörda biståndshushåll,
(men i mindre utsträckning än i förslag 1)

Ökad sysselsättning och minskat biståndsmottagande, men effekterna bedöms vara mycket begränsade

I någon mån förbättrad integration

Utredningens bedömningar av förslaget

Effekterna på den disponibla inkomsten är begränsade, vilket gör att det inte alltid lönar sig att arbeta

De ekonomiska konsekvenser är påtagliga för större hushåll med försörjningsstöd

Den föreslagna begränsningsregeln bedöms vara förenlig med barnkonventionen och sannolikt med internationella åtaganden

Utredningens övriga förslag

Ytterligare förslag som syftar till att öka drivkrafterna att arbeta

En *tillfällig jobbpremie* införs i syfte att det ekonomiska utbytet av att arbeta ska öka

Socialstyrelsen ska ta fram informationsmaterial och löpande statistik
IFAU ska utvärdera arbetsmarknadseffekterna av jobbpremien

Finansdepartementet bör följa upp hur de ekonomiska drivkrafterna att arbeta inom försörjningsstödet utvecklas över tid

Ytterligare förslag som syftar till att öka drivkrafterna att arbeta

Socialtjänstlagen förtydligas så att det framgår att försörjningsstöd *generellt* inte ska lämnas med högre belopp än vad som anges av riksnormen

För vuxna ska försörjningsstöd beräknas till en högre nivå i *enskilda fall*, endast om det finns synnerliga skäl för detta

Förslag som syftar till att öka möjligheter att arbeta för biståndsmottagare

Socialstyrelsen ska ta fram ett *kunskapsstöd* för arbetet med att bryta långvarigt biståndsmottagande

En utredning ska lämna förslag på hur *statistik om kommunala arbetsmarknadsinsatser* kan samlas in

Förslag som syftar till att öka möjligheter att arbeta för biståndsmottagare

Biståndssökande som är förhindrade ett stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukdom ska lämna ett *läkarintyg* till socialnämnden om hindret överstiger sju dagar

Socialstyrelsen ska med stöd av Försäkringskassan ta fram ett kunskapsstöd för handläggare inom socialtjänsten

Socialstyrelsen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska ta fram ett gemensamt *kunskapsstöd* för att stödja biståndsmottagare som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom

Förslag som syftar till att öka möjligheter att arbeta för biståndsmottagare

Socialnämnden ska få begära att den som är förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukdom ska delta i *arbetslivsinriktad rehabilitering*

Kommunen ska ges möjlighet att initiera *samordnad individuell plan* med fler aktörer om ansökan om samordnad rehabilitering avslagits

Förslag som påverkar regelverket inom ekonomiskt bistånd

En *moderniserad riksnorm* som motsvarar dagens konsumtionsmönster, en skälig levnadsnivå för biståndshushåll samt baseras på ett referensvärde och räknas fram baserat på prisutvecklingen

Försörjningsstöd ska endast lämnas till *kostnader för hyra* av bostad i andra hand om andrahandsupplåtelsen är godkänd

Ekonomiskt bistånd ska endast lämnas till personer som *vistas lagligen* i Sverige, med undantag för bistånd i akuta nödsituationer

Övriga förslag

Arbetsförmedlingens uppgiftsskyldighet gentemot socialnämnden utökas

Sammantaget

- Utredningens förslag bedöms sammantaget öka sysselsättning och minska biståndsmottagande på både kort och lång sikt
- Utredningen föreslår att de nya bestämmelserna ska träda i kraft den 1 januari 2027.

Utredningen om drivkrafter och möjligheter i försörjningsstödet

SOU 2025:15

Anna Tenje, äldre- och socialförsäkringsminister

Maria Hemström Hemmingsson, särskild utredare

